BIBLIOTĒKA

VIENOTI LATVIJAI!

NOVADNIEKS

OTRDIEN, 1990. gada 29. novembrī

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Nr. 138 (6141)
Maksā 3 kap.

Zemnieku valdes sēde

Izgājušajā nedēļā notika zemnieku valdes kārtējā sēde. ARA valdes priekšsēdētāja vietnieks I. Jeršovs iepazīstināja ar 12. novembrī Rīgā notikušajā zemnieku federācijas padomes sēdē pārrunāto. Tur mūsu rajonu pārstāvēja arī zemnieku valdes priekšsēdētājs J. Pastars.

Par ko sprieda gudri vīri? Par nupat izstrādāto un republikas Augstākajai Padomei un valdībai iesniegto Latvijas zemnieku saimniecību atjaunošanas programmu. Šo dokumentu palīdzēja sagatavot arī rajoni.

Joprojām nav skaidrības un galīgā sprieduma par zemes reformu un nodokļu jautājumiem. Atliek vienīgi cerēt, ka uzvarēs veselais saprāts, kas neļaus vēl dziļākā bedrē nogrimt republikas lauksaimniecībai.

Zemnieku pārstāvji sprieda par stabilas sadarbības iespēju nodrošināšanu ar ārzemju partneriem. Plašu atsaucību gūst ideja izveidot dāņu tehnikas un tehnoloģijas propagandas centru. Tika atzīta nepieciešamība republikā izveidot arī zemnieku jaunatnes organizāciju.

Joprojām neatrisināts jautājums (Latgales zonai tas jo īpaši nozīmīgs) ir kompensācija par ražas zudumiem. Mūsu ekonomisti sen jau sagatavojuši un iesnieguši republikas valdībai savus aprēķinus. Acīmredzot, ir nereāli sagaidīt, ka visu aprēķināto summu izmaksās apdrošināšanas firma. Kompensēt zaudējumus jārod iespēja tieši valdībai.

Un kā būs ar kredītiem? Izskatās, ka vienam otram vārgākam saimniekotājam tie būs visai grūti atmaksājami.

Saņem graudus

16. novembris bija priecīga diena kolhoza «Zelta vārpa» kolhozniekiem — gan tie, kuri sezonā čakli strādājuši, gan tie, kuriem klāt jau pensijas gadi, no kolhoza klēts varēja saņemt graudus.

Graudus saimniecībā var nopirkt jebkurš kolhoznieks, ja vien gada laikā nav bijis disciplīnas pārkāpumu. Pensionāriem dota iespēja iegādāties 100, bet kolhozniekiem 300 kilogramus. Par lopbarības graudu kilogramu jāmaksā 15, bet par sēklas graudu kilogramu — 21 kapeika.

Kombainieriem, šoferiem, kaltes strādniekiem, vārdu sakot, tiem, kas novāca ražu, graudus kolhozs dod par brīvu. Protams, viss ir atkarīgs, kāda attieksme bijusi pret darbu un cik daudz ir paveikts. Kaltes strādnieks, piemēram, par katru apstrādāto graudu tonnu saņem 800 gramus graudu. Kombainieri savukārt saņem par iekultajām ziemāju un vasarāju tonnām.

L. BIRZNIECE

● Novembra sākumā sāka darboties agrofirmas «Sarkanais Oktobris» tresā ražošana iecirkņa jaunais konditorejas izstrādājumu cehs, kura korpusi uzbūvēti netālu no siera rūpnīcas. Ceha kolektīvu vada Ivans Deņkovskis.

Sākumā jaunais cehs ražoja īrisu «Maigais šerbets» — pa tonnai dienā, bet 12. novembrī sākās konfekšu «Gotiņa» izlaide — dienā tiek saražoti 500 kilogrami. Šogad ceha kolektīvs iecerējis ik mēnesi saražot 40 — 50 tonnas konditorejas izstrādājumu, bet nākamgad plānots izlaist 900 tonnas saldās produkcijas, kā arī apgūt jaunu konditorejas izstrādājumu veidu ražošanu.

Ražošanas telpas izvietotas trijos stāvos. Daudzi procesi mehanizēti, taču pietiek arī roku darba. Tāpēc jau tuvākā nākotnē tiks domāts, kā mehanizēt konfekšu ietīšanu.

● ATTĒLOS: piena īrisa «Maigais šerbets» vārītāja Anastasija Gavare dozē izejvielas; šoferis Vitālijs Ivanovs gatavo produkciju nogādā uz firmas veikalu Daugavpilī, bet drīzumā to varēs iegādāties arī jaunajā veikalā Preiļos.

J. SILICKA foto

● Abpus gludajai, nesen asfaltētajai šosejai, kas ved caur Gailīšiem, ar alkšņiem un kārkliem aizauguši lauki, pusnokoptas labības druvas un neuzarti tīrumi. Glītā ceļa lente nekādi nesaderas ar šo posta ainavu. To vēl saasina pussagruvušo māju puduri. Bet kādreiz te bija iekoptas viensētas, bija, kas dzīvo un zemi apstrādā. Tagad viss aizlaists. Tādi ir kolhozu iekārtas augļi.

Kā dzīvot tālāk?

Viskrasākā lejupslīde Gailīšu puses laužu dzīvē sākās, kad 1978. gadā šejienes kolhozu «Uzvara» pievienoja Rušonas sovhozam. Toreizējā rajona vadība labi zināja, ka tas ir neizdevīgi (abas saimniecības — ekonomiski nabadzīgas, teritoriāli nesaskanīgas — lai no Gailīšiem nokļūtu Rušonā, bija jābrauc caur Preiļiem vai Krāci), bet padevīgi klausīja «augšai» un lielsaimniecību izveidoja. 12 gadus ilgā kopējā saimniekošana beidzās šopavasar ar sadalīšanos kolhozos un 1,7 miljoniem rubļu lielu parādu valstij.

Kolhozs «Gailīši» no «Rušonas» saņēma daļu nolietotas tehnikas, 500 tūkstošus rubļu parāda (kad to atmaksās, nav zināms, jo «Rušonai» pašai naudas nav), lopkopības fermas, kurām vajadzīgs kapitālremonts. Te palika strādāt 130 darba spējīgie cilvēki. Bet kopējā lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība «Gailīšos» ir 2 626 hektāri, no tiem 1 652 hektāri — aramzeme. Nav grūti parēķināt, kāda slodze gulstas uz katru strādājošo.

Un vajadzēja sagadīties, ka šī «patstāvība» Gailīšu laudīm tiek dota klimatiski nelabvēlīgā gadā. Esošā nabadzība ved vēl uz lielāku nabadzību.

Kolhoza «Gailīši» priekšsēdētājs Osvalds Bečs ir kursos, tādēļ runāju ar viņa aizvietotāju, revīzijas komisijas priekšsēdētāju Semjonu Skuteli (viņš divus gadus vadīja šejienes kolhozu līdz pievienošanai Rušonas sovhozam, vēlāk strādāja ražošanas iecirknī, ir par visu lietas kursā).

— Šogad martā atdalījāmies, bet kā dzīvot, kā saimniekot tālāk, nezinu, — saka Semions Skutelis. — Galvenais — cilvēku nav. Sevišķi lopkopībā strādājošo. Nauda, ko maksāt par darbu, līdz gada beigām vēl būs, tālākais, kā saka, dieva ziņā.

Avārijas stāvoklī abas Antonišķu lopu novietnes. Jāremontē, bet nav ne ķiegeļu, ne cementa, ne šīfera. Galīgi nolietojušās labības kaltes. Bez kapitālā remonta tās nākamgad darboties nevarēs.

Šogad palika nenovākts ap 150 hektāriem graudaugu. Maz sagādāts siena. Tādēļ ar barību lopiem ziemā būs knapi. Vai varēsim 900 liellopus «izvilkt» līdz pavasarim, par to jāšaubās.

Iesēts tikai nepilns 100 hektāru ziemāju no 300 hektāriem. Daudz neuzarts zemes. Tā ka arī nākamgad nekas labs negaida.

Gailīšos nav kādreizējās rosības, dzīve, šķiet, apstājusies. Cilvēki no viensētām aizgājuši un centrā nebūvējas. Personīgo māju pēdējā laikā uzcēlis tikai Pēteris Jurāns, tagad aizgājis pensijā. Ir samontētas 10 Līvānu mājas. Tajās galvenokārt dzīvo speciālisti. Kādreiz Gailīšu septiņgadīgajā skolā bija ap pusotra simta audzēkņu, tagad deviņgadīgajā — kādi 30.

Pat zemi ņemt un veidot personīgās saimniecības agrāko vietējo zemnieku bērni atturas. Gailīšu pusē ir tikai piecas zemnieku saimniecības. Ierodas pa vienam otram zemes mantiniekam no pilsētām, jau pensijas gados, bet viņi nav aizlaisto tīrumu apstrādātāji un ražotāji. Iestāda kartupeļus, audzē lopiņus tikai savām vajadzībām.

Gailīši nav nekāda nomale, tepat pie Preiļiem, bet iznīkst. Šejienes cilvēki, kolhozu iekārtā 40 gadus mocīti, pametuši zemi, viņos zudis darba tikums. Un zeme aizaug ar nezālēm, krūmiem. Zeme — barotāja.

Jānis GURGONS

Replika

„Piedevas" biezputrai

Ja lopiņiem ir slikti ar barību, tad gudri vīri liek prātus kopā, un izrādās, ka situāciju var labot gan ar dažādām piedevām, ko sauc par prēmiksiem, gan ar visādiem tur lizīniem un aminoskābēm. Ber tikai silēs iekšā.

Nu arī paši nevaram teikt, ka pārtikas būtu pārpārēm. Jo kā gan citādi par visdārgāko mantu turētu talonus. Tad nu nezināmi «gudrinieki» nolēmuši, ka der bagātināt arī dažus pārtikas produktus. Pelēču ciema un tuvākās apkārtnes iedzīvotāji pret attiecīgajiem taloniem iegādājās grūbu putraimus. Lika kaņiņā, vārīja zupu vai biezputru. Sēdās pie galda. Un tad nāca lielais atklājums — krietna daļa putraimu bija cieti un nesakošļājami.

Un tikai pēc tam daudzi atklāja, ka grūbu kulītēs kopā ar īstajiem putraimiem atrodamas arī «piedevas» — kaprona vai plastmasas gabaliņi, kas pēc formas atbilst īstajam produktam.

Varbūt rajona patērētāju biedrību savienības valdes priekšsēdētājs L. Šustovs un viņa komandā paskaidros Pelēču puses laudīm, ko nozīmē šīs nepazīstamās «piedevas» grūbu biezputrai?

L. KIRILLOVA

Par benzīna pārdošanu novembrī un decembrī

Šī gada novembrī un decembrī visu marku autobenzīnu Latvijas teritorija individuālo automoto transporta līdzekļu īpašniekiem pārdos tikai pret taloniem, kuri dod tiesības to iegādāties attiecīgajā laika periodā. Sakarā ar to, ka republika benzīnu saņem ar pārtraukumiem, pret taloniem, kuri izsniegti oktobrī, benzīnu varēs iegādāties līdz 1991. gada 1. janvārim. Atlikušajā laika posmā (novembris — decembris) papildus tiks izsniegti novembra taloni pret kuriem benzīnu varēs nopirkt līdz gada beigām. Pret vienu talonu pārdos 20 litrus benzīna.

Latvijas iedzīvotājiem no 15. novembra līdz gada beigām pret oktobra un novembra taloniem pārdos šādu daudzumu benzīna:

☐ automašīnu un motociklu ar blakusvāgiem īpašniekiem — 60 litrus;

☐ motociklu (bez blakusvāgiem), motorolleru, mopēdu, motobloku un tiem pielīdzinātu lauksaimniecības mašīnu īpašniekiem — 20 litrus;

☐ invalīdiem, kuriem autotransports ir vienīgais pārvietošanās līdzeklis, — 100 litrus.

Šīs normas noteiktas, pamatojoties uz plānotajiem resursiem. Ja benzīna piegādātāji no savienotajām republikām izmainīs vai neizpildīs saskaņotos plānus, tad normas var tikt izmainītas pēc īpaša norādījuma.

Talonus benzīnam izsniegs līdz 1990. gadā 26. decembrim.

Lai saņemtu benzīnu transportam, kuru izmanto ārkārtējās situācijās, papildus talonus izsniedz rajona izpildkomitejas plānu komisijā un Līvānu pilsētas izpildkomitejā.

Transporta līdzekļos ar citu savienoto republiku valsts numuriem, ja tos pēc pilnvaras izmanto Latvijas iedzīvotāji, benzīnu iepilda saskaņā ar to kārtību, kāda noteikta Latvijas iedzīvotājiem.

J. LIVDĀNS,
rajona izpildkomitejas priekšsēdētāja vietnieks, plānu komisijas priekšsēdētājs

Mūsu vēstures lappuses

Kārlis Ulmanis

3. AUTORITĀRĀ REŽIMA IEGUVUMI UN ZAUDĒJUMI

Kārlis Ulmanis ir bijis viens no aktīvākajiem un iespaidīgākajiem politiķiem arī Latvijas Republikas parlamentārajā posmā — no Satversmes sapulces sanākšanas 1920. gada 1. maijā līdz pat 1934. gada 15. maija apvērsumam. Šajā laikā viņš vairākkārt bijis Ministru prezidents (pēdējo reizi — no 1934. gada 17. marta) un dažās valdībās — arī ministrs. Visu šo laiku viņš bijis Latvijas lielākās pilsoniskās partijas — Zemnieku savienības — līderis, bijis arī laikraksta «Brīvā Zeme» pielikuma «Zemes Spēks» redaktors, uzrakstījis vairākas grāmatas par valsts saimniecības jautājumiem.

Šai laikā K. Ulmanis rosīgi piedalījās svarīgāko valsts jautājumu risināšanā — agrārās reformas īstenošanā, repatriējušos bēgļu aprūpē, rūpniecības atjaunošanā, trīsdesmito gadu sākuma ekonomiskās krīzes pārvarēšanā. Pēc Kārļa Ulmaņa ierosmes tika nodibināts kultūras fonds, kas Latvijas neatkarības gados kļuva par nozīmīgu tautas garīgās rosmes sekmētāju.

Taču Kārlis Ulmanis nekad nav bijis parlamentāra tipa darbinieks, viņš allaž tiecies uz autoritārām pārvaldes formām. Tomēr 15. maija apvērsumu nevar izskaidrot vienīgi ar Ulmaņa rakstura īpašībām. Autoritāri režīmi šajā laikā bija nodibinājušies lielākajā daļā Eiropas valstu, arī visās Latvijas kaimiņzemēs. Lielā mērā tā bija reakcija uz pretrunām, kas objektīvi pastāvēja sabiedrībā. Demokrātiskās valdības ne vienmēr spēja šīs pretrunas risināt pietiekami efektīvi, un pasaules ekonomiskās krīzes ietekmē tās bija saasinājušās. Protams, nevarēja cerēt, ka mazā Latvija šajos apstākļos varētu kļūt par kaut kādu «demokrātijas salu» Austrumeiropā.

Apvērsuma rezultātā nodibinātais 15. maija režīms, protams, bija diktatūra un pilnīgs parlamentārās iekārtas pretstats. Tiesa, liela tautas daļa apvērsumu atbalstīja, jo tas izbeidza partiju ķildas un ķīviņus, un valsts politika ieguva stabilitāti. Tomēr autoritārajam režīmam bija arī tumšas ēnas.

Politiskajām partijām bija aizliegts darboties. Saeima bija atlaista. Valsts Satversmes darbība bija apturēta, bet ar jaunās Satversmes izstrādāšanu režīms nesteidzās. Amatpersonas vairs netika ievēlētas, bet ieceltas. Arī šajā jautājumā neviens neprasīja tautas domas. Presē un grāmatās vietā un nevietā tika dažādi izcelti un daudzināti Ulmaņa nopelni, viņš tika dēvēts par «vadoni», «zemes saimnieku», «tautas likteņa lēmēju».

Taču 15. maija režīms nebija asinskārs. Latvijā valdības politiskie pretinieki netika nogalināti, kā tas notika staļiniskajā Padomju Savienībā un hitleriskajā Vācijā. Ulmaņa diktatūras gados politisku motīvu dēļ netika izpildīts neviens nāvessods. Arī politisko ieslodzīto skaits nebija visai liels — tikai daži simti. Nav pamata saukt Ulmaņa autoritāro režīmu par fašistisku, lai gan pats K. Ulmanis pāris reizes atzinīgi izteicies par dažiem Musolīni darbības aspektiem (piebildīsim, ka viņš nav noliedzis arī marksisma vēsturisko nozīmi). Pēc apvērsuma izveidoto valsts pārvaldes orgānu uzbūvē tiešākas paralēles var atrast nevis ar fašistisko Musolīni Itāliju, bet gan ar autoritāro Dolfūsa Austriju, ko vēlāk sagrāba nacistiskā Vācija. Runājot par Hitlera režīmu, jāteic, ka Ulmanis no tā krasi norobežojās un uzskatīja, ka nacionālsociālisma teorija un prakse ir nesamierināmi naidīgas latviešu tautai. Ārpolitikā Latvija galvenokārt orientējās uz Lielbritāniju.

Pēc 1936. gada 11. aprīļa, kad beidzās valsts prezidenta Alberta Kviešа pilnvaru laiks, K. Ulmanis uzņēmās arī valsts galvas pienākumus, kļūstot par Latvijas Republikas Valsts un Ministru prezidentu. Līdz ar to viņa rokās bija koncentrēta visa vara un visa atbildība par valsts likteņiem.

Dažādi tiek vērtēta Kārļa Ulmaņa ekonomiskā politika autoritārā režīma laikā. Liberālās tirgus ekonomikas piekritēji to kritizē, turpretī tie, kuri uzskata, ka valstij jāpilda regulējošas funkcijas, šos valstkapitālisma pasākumus aizstāv. Tomēr nevar apšaubīt, ka tieši pēdējos savas pastāvēšanas gados Latvijas Republika uzplauka viskrāšņāk.

Saprotams, būtu naivi domāt, ka kara laikā briesmīgi izpostītā zeme, kas arī no dabas apveltīta visai pieticīgi, divdesmit gadu laikā būtu varējusi pacelties līdz Eiropas attīstītāko valstu līmenim. Arī pats K. Ulmanis atzinis, ka līdz tam vēl ejams tāls ceļš. Tomēr sasniegumi bija iespaidīgi, valsts attīstība visai dinamiska. Latvija atguvās no ekonomiskās krīzes ātrāk nekā citas Ziemeļeiropas zemes. Lauksaimniecība strauji pārgāja uz intensīvo saimniekošanu — vienā pašā 1938. gadā sējmašīnu un kartupeļu racēju skaits pieauga par 18 procentiem, traktoru skaits — par 45 procentiem, bet kūlīšu sējēju skaits — par 283 procentiem. Tika nodrošināta valsts pašapgāde ar visiem svarīgākajiem pārtikas produktiem, turklāt pārtikas produktu patēriņš, rēķinot uz vienu cilvēku, Latvijā bija viens no augstākajiem pasaulē. Rūpniecības produkcijas vērtība 1939. gadā pārsniedza pirmskrīzes līmeni par divām trešdaļām. Arī strādnieku skaits rūpniecībā bija pieaudzis par divām trešdaļām. Pie tam rūpniecības ražojumu kvalitāte bija visai atzīstama.

Plaši izvērsās celtniecība. Kā «Ulmaņa laika» pieminekļi paceļas Tiesu pils (tagadējā Latvijas Republikas Ministru Padome), Kara muzejs, Pulvertorņa piebūve, armijas ekonomiskais veikals (tagadējais Rīgas Centrālais universālveikals), Ķemeru viesnīca (tagadējā sanatorija «Ķemeri»), Vienības nams Daugavpilī, 15. maija nams Liepājā u. c. celtnes. No 1936. līdz 1940. gadam tika uzbūvēta Ķeguma spēkstacija.

Jāpiebilst, ka saimnieciskie pasākumi un celtniecības darbi tika veikti, balstoties uz pašu spēkiem. Salīdzinot ar lielāko daļu Eiropas valstu, Latvijas parādi bija pavisam nelieli, valsts kase labā stāvoklī. Valsts saimnieciskā politika allaž bija bijusi K. Ulmaņa uzmanības centrā, tāpēc šos pozitīvos rezultātus lielā mērā var uzskatīt par viņa nopelniem.

Ar Kārļa Ulmaņa vārdu saistās arī vairākas nozīmīgas ierosmes izglītības un kultūras jomā — mazpulku organizācijas izveidošana, Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijas un Latvijas Vēstures institūta nodibināšana, Tēvzemes balvas fonda un Draudzīgā aicinājuma iedibināšana.

1939. gada 23. augusts un 5. oktobris un 1940. gada 27. jūnijs bija tās liktenīgās dienas, kas ieezīmēja šā daudzveidīga un spraigā darba beigas. No 1940. gada 20. jūnija līdz 21. jūlijam K. Ulmanis, formāli būdams valsts prezidents, faktiski bija Staļina emisāra Latvijā A. Višinska gūsteknis. Daudz bezpalīdzīgāks nekā uz kuģa «Saratov» Liepājas reidā 1919. gadā.

Ulmanis ticis bargi vainots par nepretošanos 1940. gada okupācijai. Pareizāk gan būtu pārmest viņam (un vēl vairāk ārlietu ministram V. Munteram), ka iepriekšējos gados viņš netika veicinājis ciešāku Baltijas valstu sadarbību, ka izšķirošajā 1939. gadā šo valstu rīcībā trūka koordinācijas. Sākt domāt par pretošanos tikai 1940. gadā jau būtu bezcerīgi. Pēc K. Ulmaņa domām, tas nozīmētu tikai būtībā veltīgi riskēt ar nācijas ziedu — 150 — 200 tūkstošiem vīru spēka gados. Tomēr vēlāk Ulmanis ir sacījis, ka Latvijas armija 1940. gada jūnijā būtu cīnījusies, ja vien būtu varējusi cerēt, ka to atbalstīs kaut vai Vācija. Šādas cerības nebija.

K. Ulmaņa dzīves pēdējie gadi ir gājums pretī aizvien dziļākai tumsai. No 1940. gada augusta līdz 1941. gada jūlijam viņš dzīvo nometijumā Vorošilovskā (Stavropolē), no 1941. gada 4. jūlija līdz 1942. gada 1. augustam ieslodzīts vietējā cietumā. Bija nolemts aizsūtīt viņu uz Krasnojarsku Sibīrijā, bet pa celam 1942. gada 20. septembrī Krasnovodskas cietumā Turkmēnijā viņš mirst. K. Ulmaņa kapa vietu mēs nezinām.

K. Ulmaņa likteni pēc viņa deportēšanas uz PSRS centušies noskaidrot šogad izveidotā Latvijas Republikas Augstākās Padomes Prezidija komisija (tās locekļis ir arī šo rindu autors. — LETA). Dziļāk izpētīt prezidenta dzīves gājumu, saglabāt un kopt viņa piemiņu, apgūt viņa idejiskā mantojuma pozitīvo daļu un iedzīvināt viņa ierosmes ir šā gada jūnijā nodibinātā K. Ulmaņa piemiņas fonda uzdevums. Fonda vadību uzņēmies K. Ulmaņa vecākā brāļa Jaņa mazdēls Guntis Ulmanis. (Informāciju šajā jomā var saņemt pie M. Brašmanes Rīgā, tel. 272245).

□

Kārlis Ulmanis savu dzīves ceļu nostaigāja vientuļš — ģimenes viņam nebija. Arī personiskās dzīves viņam būtībā nebija. Bagātības viņš nekrāja un bagāts nekļuva, lai gan tādas iespējas viņam būtu bijušas. Un viņš nebija ideāls un visās lietās nemaldīgs, kā to apgalvoja viņa slavinātāji. Toties droši var piekrist Aleksandra Grīna vārdiem: «Latvijas valsts, Latvijas zeme, latvju tauta — šīs ir tās trīs, par kurām kādreiz runās, ka vienīgi un tikai viņas mūsu prezidents visu savu mūžu mīlējis.»

Elmārs PELKAUS,
vēstures zinātņu doktors
(LETA)

● Maskavā sākusi darboties Krievijas Atklātā universitāte. «Universitāte bez sienām» uzņem visus, kas vēlas, bez jebkādiem iestāju eksāmeniem un ierobežojumiem — pietiek uzrakstīt tikai rektoram adresētu iesniegumu un norādīt izraudzīto nodaļu.

Tiesa gan, septembrī atklātas vēl tikai dažas no iecerētajām nodaļām: biznesa un menedžeru; politoloģijas, socioloģijas un tiesību; psiholoģiski pedagoģiskā; sociāli psiholoģiskās reabilitācijas, teoloģijas; PSRS tautu valodu un kultūras. Universitāte aicina tos, kam nepieciešams mainīt profesiju mūža vidū, pārkvalificēties, kuri zaudējuši darbu, bet citu nodarbošanos vēl nav sameklējuši.

● ATTĒLĀ: Tretjakova galerijas inženieres Ļubova Penna un Tatjana Kubkova raksta iesniegumus, lai iestātos Krievijas Atklātās universitātes Teoloģijas koledžā. TASS fotohronika

Būt vai nebūt sieviešu padomēm?

10. novembrī kultūras namā Preiļos bija pulcējušās rajona sievietes uz kārtējo konferenci, kurā galvenais uzdevums bija izvērtēt sieviešu padomju darbību, apkopot priekšlikumus, kas tika izteikti par darba reorganizāciju, un ievēlēt vadošos orgānus.

Sieviešu padomes priekšsēdētāja K. Lacis sniedza informāciju par to, kas veikts starplaikā no iepriekšējās konferences, izteica savas domas par turpmāko šīs organizācijas darbību, par tās statusu. Viņa akcentēja arī domu, ka salīdzināmi pasīvas sabiedriskajā darbībā ir arī rajona sievietes. Mūsu vidū maz tādu, kuras iestājas par savu tiesību aizsardzību, sieviešu interešu īstenošanu dzīvē. Arī rajona sieviešu padomē no 22 loceklēm aktīvi darbojās tikai 9.

Rajona sociālās nodrošināšanas nodaļas vadītāja, rajona sieviešu padomes locekle I. Mihailova informēja par jaunajiem likumiem ģimeņu sociālajā nodrošināšanā.

Daktere S. Kozlova savā runā sniedza ieskatu par mātes un bērna veselību, lika aizdomāties ikvienai no mums par tām problēmām, kurām vienaldzīgi mēs nedrīkstētu paiet garām — alkoholisms, narkomānija, toksikomānija, un arī pat par visai ikdienišķu nepieciešamību — personisko higiēnu.

Pēc tam sākās debates, taču sevišķa aktivitāte no sieviešu puses nebija vērojama arī šeit. Katra runātāja mēģināja pieskarties tām problēmām, kuras viņai samilzušas, bet kopējā darba reorganizācija palika it kā tālākā plāksnē. Kopumā vienojās, ka sieviešu padomēm tomēr jābūt.

Konferencē piedalījās republikas sieviešu komitejas locekle L. Lasmane, kura dalījās pārdomās par sieviešu padomju darba reorganizāciju republikā, runāja par tiem uzdevumiem, kas visām zemākstāvošajām struktūrvienībām jāveic turpmāk, uzsverot, ka gatavu recepšu darbam nav, viss atkarīgs no mūsu aktivitātes, radošās izdomas.

Klāt bija, sieviešu viedokļus uzklausīja un pēc tam runāja par visām samilzušajām problēmām rajona Tautas deputātu padomes izpildkomitejas priekšsēdētājs I. Sniķers.

Sievietes bija ļoti pateicīgas par koncertu, ko sniedza Dienvidlatgales mūzikas biedrības kamerorķestris T. Savicka vadībā, par izstādēm, ko bija organizējusi M. Dubiņina — republikāniskā projektēšanas un māju celtniecības tresta māksliniece, studija «Dubna», rajona dārzkopības un biškopības biedrība.

Paldies grāmatu nama «Latgale» direktorei B. Ludžeņikai, ka bija iespējams iegādāties jaunāko literatūru.

Konferences noslēgumā tika ievēlēta rajona sieviešu padomes valde 11 cilvēku sastāvā, kura savukārt savā pirmajā sēdē par valdes priekšsēdētāju ievēlēja V. Liniņu — Salas deviņgadīgās skolas direktori.

Ievēlētas arī delegātes uz republikas sieviešu konferenci, kura notiks 1. decembrī Rīgā.

A. PASTORE,
LDDP rajona komitejas valdes sekretāre, rajona sieviešu padomes valdes locekle

Rajona sieviešu konferences rezolūcija

1. Rajona sieviešu padomei izstrādāt sieviešu padomes statusu līdz 1991. gada 1. janvārim.

2. Rajona sieviešu padomei, kolektīvu, organizāciju, uzņēmumu sieviešu padomēm sniegt konkrētu palīdzību Žēlsirdības biedrībai.

3. Lūgt rajona tautas izglītības nodaļu, Preiļu 2. vidusskolas administrāciju, skolēnu vecāku komiteju pārbaudīt tehnisko stāvokli 2. vidusskolas sporta zālē un līdz 1990. gada 1. decembrim dot slēdzienu.

4. Lūgt rajona Tautas deputātu padomi risināt jautājumu ar ārpusskolas iestādēm par telpu nodrošinājumu skolēnu jaunrades centram un mūzikas skolai.

5. Aicinām katru rajona sievieti cienīt tautas mantojumu un prast to nodot saviem bērniem.

6. Sievietes! Sakopsim savu tēva sētu un saglabāsim tīrībā savu tēvu zemi!

7. Organizēsim rajonā daudzbērnu ģimeņu klubu.

Par skolas nākotni domājot

Domājot par skolas nākotni pārbūves krustcelēs, mēs, Aglonas vidusskolas pedagogu kolektīvs, nopietni apspriedām savas skolas pastāvēšanas iespējas. Īpaši pēc tam, kad vietējās sabiedrības domas uzjundīja «Novadnieka» korespondenta J. Gurgona intervija ar mūsu pagasta izpildkomitejas priekšsēdētāju V. Jonānu.

Nav šaubu, ka pēc tam, kad tagadējā internātskola būs ieguvusi reālģimnāzijai atbilstošu statusu, pagasts, domājot par savas tautas nākotni, nevarēs iztikt arī bez vispārizglītojošās skolas. Patlaban tajā mācās 303 audzēkņi, no tiem — 110 krievu tautības bērni. Pirmkārt, reālģimnāzija pastiprināti darbosies humanitārajā jomā, tātad tiks veikta nopietna audzēkņu atlase, vērtējot skolēnu spējas un ņemot vērā pašu un viņu vecāku intereses. Otrkārt, pārējiem, kam šādu interešu un spēju nebūs, jāapgūst taču vispārējā izglītība.

Tautas izglītības ministrijas nostāja šobrīd ir pat par nelielo lauku mazkomplektu skolu atdzimšanu un saglabāšanu. Aglonā būtu lietderīgi atvērt arī krievu plūsmas vidusskolu, lai audzēkņiem nebūtu jāmēro grūtais un nogurdinošais ceļš uz Preiļu 2. vidusskolu, kur turklāt vēl jāmācās otrajā maiņā, vai kādu citu apkaimes krievu vidusskolu.

Domājot par skolas pāriešanu pašta pašvaldības pakļautībā, skolotāju kolektīvs to vērtē pozitīvi un atbalsta. Pagasta varai skolas rūpēm gan par materiāli tehnisko nodrošinājumu, gan kapitālo un kārtējo remontu būtu jādod reālāks segums, nekā tas ir bijis līdz šim.

Mūsu skolas darbiniekus satrauc zemais izglītības iestāžu darbinieku atalgojums, kas kavē būt brīvam, radošam, jo bez iniciatīvas nepieciešams arī materiālais segums. Vēl jo vairāk — apstākļos, kad paaugstinās laikrakstu, grāmatu un citu darbam un ikdienai nepieciešamo preču cenas. Tāpēc mēs atbalstām Rīgas rajona skolu direktoru izvirzītos priekšlikumus četros punktos: izglītības prestižu, tās līmeni vairāk vērstā jaunās koncepcijas un programmas noteiks materiāli nodrošināts skolotājs. Jaunais algu likmju projekts šādu iespēju nenodrošina, tāpēc, pārejot uz pašvaldību, varēsim cerēt šos jautājumus risināt uz vietas, ar skolas padomes un izpildkomitejas prātiem.

Ceram, ka rajona Tautas deputātu padomes lēmumi ieviesīs būtiskas izmaiņas arī mūsu rajona skolu dzīvē.

Aglonas vidusskolas pedagogu domas apkopoja skolas direktore

S. MADELĀNE

Ar lopbarību šoziem būs bēdīgi, tas nu visiem skaidrs. Arī sagādātie krājumi neizceļas ar labu kvalitāti. Un dīez vai to varēs kompensēt ar spēkbarību, jo graudu apcirkņi saimniecībās izskatās patukši. Kur izeja?

Lielu palīdzību un atspaidu jaunsaimnieku, zemnieku un kolhozu lopiņiem var sniegt Līvānu eksperimentālā bioķīmiskā rūpnīca. Par to pārliecināts ir rajona Tautas deputātu padomes priekšsēdētāja vietnieks J. Bojārs — vēl nesen viens no vadošajiem šīs rūpnīcas speciālistiem. Viņam pilnīgi piekrīt un praktiskā darbībā to pierāda Galēnu puses jaunsaimniece Jevģēnija Sērmais, pēc specialitātes — zootehniķe.

Padomi jaunsaimniekiem un ne tikai

Prēmiksi? Prēmiksi... Prēmiksi!

Pie katras kombinētās spēkbarības tonnas, ko pēc Vissavienības receptēm saņemam no Kedaiņu, Šebekinas un citām rūpnīcām, tiek pievienots viens procents prēmiksu jeb piedevu. Ko tad satur šie prēmiksi? Uz žāvētu un sasmalcinātu kliju pamata tur pievieno vitamīnus, antibiotikas, mikroelementus, kā arī dažas aminoskābes. Labākajā gadījumā klāt tiek pievienots arī kāds stabilizators. Pēc zinātnieku norādījumiem prēmiksiem jāpievieno arī tauki, kas vajadzīgi, lai vitamīni pieliptu klijām un nenoslāņotos. Bez taukiem gan vitamīni, gan sāļi nosēžas, sāļi berzes procesā vēl arī noārda vitamīnus. Rezultātā spēkbarība kļūst nabadzīgāka un nedod dzīvnieku organismam vajadzīgo efektivitāti.

Bet tagad par iespējām, ko piedāvā Līvānu eksperimentālā bioķīmiskā rūpnīca. Visam pamatā ir lizīns, kas netiek izmantots Vissavienības piedāvātajos prēmiksos.

Šķidrais lizīns, ja to izžāvē, ir ļoti lipīgs pulveris, kuru nevar izmantot prēmiksu ražošanā. Toties, ja šķidro lizīnu samaisa ar klijām un izžāvē, iegūst granulas, kuras sasmalcinot rodas laba lizīnu saturoša pildviela prēmiksiem. Līvānu prēmiksos lizīns ir ar vienmērīgu sadali. Prēmikss ir nedaudz lipīgs un neļauj noslāņoties vitamīniem. Tas ir arī apmēram divas reizes smagāks, blīvāks. Tātad mazāk gaisa, mazāk noārdās arī vitamīnu, bez tam lizīnam jau tāpat ir zināmas aizsargspējas. Tiesa, līvānieši prēmiksam nepievieno sāļus, un lopkopjiem tas jādara pašiem.

Līdz šim Līvānu eksperimentālā bioķīmiskā rūpnīca ražoja tikai vienu prēmiksu recepti cūkām. To izmantoja plaši — no leišiem un igauņiem līdz pat Irkutskai. Bet Latvijā — ļoti maz. Zināma tendence uz palielināšanos vērojama vienīgi pēdējā laikā.

Bauskas rajona «Uzvarā» sākuši ražot krietnu spēkbarību. Dzelzskalēja kungs bija ieradies arī Līvānos. Tika panākta vienošanās, ka, savstarpēji sadarbojoties, tiks ražotas vismaz piecas prēmiksu receptes: sivēniem, slaucamajām govīm, cūkām, sivēnmātēm un teļiem.

Līdz šim ražotais prēmikss bija nopērkams arī veterinārajā aptiekā, taču noiets nebija liels, jo pārāk maza bija informācija par tā vērtību. Var droši apgalvot, ka šīs piedevas vērtība ir vismaz pusotras reizes lielāka nekā parastai spēkbarībai. Bez tam šo piedevu iespējams izmantot ar jebkuru citu lopiem noderīgu barību, pievienojot prēmiksu attiecīgās proporcijās. Īpaši svarīgi bez prēmiksiem neizēdināt graudus.

□

Jevģēnijas Sērmās plašajā saimniecībā Līvānu prēmiksam goda vieta bija ierādīta jau pērn. Un atzinums bija viennozīmīgs — vērtīga lieta, jāpērk arī šoziem. Saimniece atzīst, ka ar tik knapiem lopbarības krājumiem, kādi lopiņiem sagādāti šoziem, gan kolhozos, gan individuālajās saimniecībās prēmiksi ir neaizvietojami.

Pērn viņa katrai gotiņai piebarības bērusi pa karotei vai divām — atkarībā no lopa produktivitātes un barības vērtības. Izmantojusi arī aminoskābju vitamīnu, Polijā ražoto polfamiksu (mikroelementus). Viņa uzskata, ka visu ziemu un regulāri ir jādod vitamīni. Īpaši svarīgi tas būs šoziem, jo nelabvēlīgo klimatisko apstākļu dēļ vitamīni un minerālvielas ir izskalotas pat no siena.

Jāņem vērā, ka visvairāk piedevas vajadzīgas augsti produktīviem lopiem. Ja gotiņa dod, teiksim, tikai desmit litrus piena, tad efekts būs mazs. Bet augstražīgas govis bez piedevām var ātri, kā saka, nolietot savu organismu. Un tad sākas darbs veterinārajiem ārstiem.

Pērn Jevģēnijas Sērmās ganāmpulks bija augstražīgs, vesels un spēcīgs. Tāds tas sagaida arī tuvo ziemu. Un nu viņa jo silti iesaka ikvienam jaunsaimniekam, kurš domā orientēties uz lopkopību, nesaimniekot tikai ar sentēvu metodēm, bet izmantot visas iespējas, ko piedāvā mūsdienu zinātne un rūpniecība.

Vēl tikai piebildīšu, ka Līvānos ražoto prēmiksu cenas būs no 500 līdz 800 rubļiem par tonnu. Ar prēmiksu receptēm visi interesenti varēs iepazīties Līvānu eksperimentālajā bioķīmiskajā rūpnīcā, pie rajona galvenās zootehniķes. Paskaidrot neatteiksies arī Jānis Bojārs un Jevģēnija Sērmais.

Lidija KIRILLOVA

Atklāti—rajona Tautas deputātu padomei

Lūdzu uzmanību dažām pārdomām — sakarā ar M. Livdānes, rajona kultūras nodaļas vadītājas, atbrīvošanu no darba.

Rajona laikrakstā publicētajā izpildkomitejas paskaidrojumā (ne visai precīzā juridiskā traktējumā) nav izteikts M. Livdānes atbrīvošanas pamats. Publicētais neatbilst arī ierakstam viņas darba grāmatiņā (atbrīvota no darba pēc DLK 30. p. 2. p.). Likuma par rajonu pašvaldību 41. pants nebūt neizsaka atbrīvošanas no darba juridisko iemeslu. Arī ieraksts darba grāmatiņā par atbrīvošanu no darba ir pretrunā ar ierakstu par pieņemšanu darbā.

Jautājums: kāpēc un kas šeit tiek maldināts? Rajona izpildkomiteja ir aizmirsusi, ka no darba atbrīvotajai personai ir 1,5 gadus vecs bērns, un, balstoties uz likumdošanu, tiesiskā valstī pārējais ir skaidrs pat juridiski īpaši neizglītotam cilvēkam.

Ultimatīvais vadītāja darba piedāvājums caur avīzi ar noteiktu laika norādījumu, ar zemāku darba atalgojumu, pie tam — pēc atbrīvošanas no darba, sievietei ar 3 maziem bērniem atgādina ne visai tālu pagātnē aizgājušus laikus...

Kas attiecas uz dažu kultūras darbinieku neapdomātajiem protestiem, iestājoties pret M. Livdāni, jāteic, ka ne vienmēr pūlim ir taisnība... To pierāda vēsture, pierāda sociologi.

Daudziem zināms, ka, izejot no atvaļinājuma, jaunajos sabiedriskajos apstākļos M. Livdānei nemaz netika ļauts normāli strādāt, jo bija uzsākta spiediena un diskriminācijas politika cīņā par krēslu...

Domāju, ka cilvēka morālā sakāve ir izdevusies. Bet jāpiebilst: jau novērota parādība, ka cilvēks ir dabas sastāvdaļa, un tas, kurš nodara dabai pāri, likumsakarīgi saņem tās atmaksu. Esmu pārliecināta, ka bumerangs nāks atpakaļ!

Es protestēju pret rajona izpildkomitejas vadītāju voluntārismu. Un ne jau tāpēc, ka M. Livdāne man šobrīd liktos vispiemērotākā kultūras nodaļas vadītaja amatā...

Domājot par kultūras darba organizāciju rajonā, jāsaka: turpmāk, strādājot ar vecajām un pierastajām metodēm, kārtības šajā sfērā nebūs. Arī kultūras darba reorganizācijas koncepcija, izejot uz visu kultūras iestāžu decentralizēšanu, ir vajadzīga steidzīgi. Vai rajonā ir tādi cilvēki, kuri spētu šādu programmu izstrādāt? Šobrīd būtu jādomā ne tik daudz par «menedžeriem», bet gan par īsti profesionāliem kadriem, jo liela nozīme ir tam, lai katrs būtu savā vietā — visos amatos.

Ar cieņu —

V. RUSIŅA,

Līvānu mākslas skolas direktore

P. S. 1988. gadā M. Livdāne bija viena no nedaudzajiem tālāk domājošajiem vadītājiem, ar kuras atbalstu tapa mākslas skola Līvānos. Vai pretinieku kungiem un kundzēm pagātnē arī ir tautā paliekoša labu darbu bagāža?

Atbalstām kolēģus

Izlasījām Līvānu 1. vidusskolas pamatskolas klašu pedagogu rakstu un bijām apmierināti, ka mums ir domu biedri un piekritēji. Lieta tāda, ka par mācību sākumu patiešām var spriest tikai tie skolotāji, kuriem ir pieredze darbā ar sešgadīgo un septiņgadīgo bērnu klasēm.

Mēs uzskatām, ka viens lieks gads, ko bērns pavada pirmsskolas vecuma iestādē vai mājās, fiziski un psiholoģiski ietekmē nākamā audzēkņa mācību spēju veidošanos. Septiņgadīgie pirmklasnieki vieglāk un stabilāk iegaumē apgūto materiālu, ir uzcītīgāki, mazāk nogurst. Tāpēc nākamajā mācību gadā mūsu skola atkal uzsāks audzēkņu apmācību no septiņu gadu vecuma. Bet uz skolas bāzes turpinās darbu arī viena sešgadīgo klase tā sauktajiem mājas bērniem. Noteikumi un mācību režīms būs pietuvināti bērnudārza apstākļiem, un bērni nodarbosies pēc četrgadīgās pamatskolas programmas.

Līvānu 2. vidusskolas pamatskolas klašu skolotāji

Liels zinātnieks, brīnišķīgs cilvēks...

Aprit 150 gadi, kopš dzimis mūsu novadnieks — slavenais zinātnieks Aleksandrs Kovaļevskis.

Aleksandrs Kovaļevskis dzimis 1840. gadā Vitebskas guberņā (tagad Preiļu rajona kolhoza «Vārkava» Zaķišos) kolēģijas reģistratora ģimenē. Pēc tradīcijas muižnieku bērnus sūtīja mācīties uz dažādām mācību iestādēm, kas nodrošināja labu karjeru. Aleksandru tēvs sagatavoja satiksmes ceļu korpusam.

Pēc trim gadiem satiksmes ceļu inženieru korpusā Aleksandrs kļūst par Pēterburgas universitātes fizikas un matemātikas fakultātes dabas un vēstures nodaļas studentu. Talantīgu profesoru, īpaši A. Cenkovska, kurš bija plaši pazīstams ar saviem pētījumiem vienkāršāko dzīvnieku un augu nozarē, ietekmēts, Kovaļevskis kļuva par paraugu pedantiskai un nopietnai attieksmei pret zinātni. Bet kopumā pasniegšanas līmenis Krievijas universitātēs bija samērā zems, galvenokārt tāpēc, ka laboratorijas nebija pietiekami apgādātas, nebija iespēju nodarboties tikai ar zinātni.

Pēc kāda laika Kovaļevskis aizbrauca uz Heidelbergas universitāti Vācijā, kur sākumā turpina izglītību Bunzena ķīmijas laboratorijā. Taču uzvar vēlēšanās izzināt dzīvo pasauli, un viņš pārliet uz zoologa un darvinisma aktīva piekritēja profesora Bronna laboratoriju. 1863. gadā Pēterburgas universitātē viņš aizstāv diplomu un iegūst dabas zinātņu kandidāta pakāpi. Pēc tam dodas uz Vidusjūru, kur velta sevi zemāko dzīvnieku attīstības izzināšanai. Viens atklājums seko otram.

Atgriezies Pēterburgā, Kovaļevskis saņem maģistra pakāpi, kas dod viņam iespēju kļūt par privātdocentu.

Un tad jau gatava arī doktora disertācija, Kovaļevskim dotas tiesības ieņemt profesora vietu, taču sakarā ar to, ka Pēterburgas universitātē nav brīvu vietu, viņš piekrīt kļūt par ekstraordināro profesoru Kazaņas universitātē. Jaunais profesors ar prieku piekrīt šim priekšlikumam vēl arī tāpēc, ka saņem iespēju kādu laiku pastrādāt ārzemēs. Izbrauc viņš uz turieni ne jau viens, bet ar jauno sievu Tatjanu Semjonovu. Un atkal darbs Neapolē, Mesīnā. Jauni atklājumi, dziļi pētījumi.

Neskatoties uz to, ka Kovaļevskis bija spīdošs naturālists, anatoms, biologs, sava darba rezultātus viņš vērtēja ļoti kritiski un visai uzmanīgi izdarīja teoretiskos secinājumus. Daudzi zinātnieki, gluži pretēji, neiedziļinoties problēmas būtībā, viegli veidoja teorijas, kuras vēlāk tika apgāztas. Tā notika arī ar kādu teoriju, ko uz Kovaļevska faktu materiāla bāzes radīja Hekelis un kas izsauca līdzpilsoņu neizpratni: «Kāpēc gan Kovaļevskis pats nevarēja formulēt šo teoriju?». Taču laiks izlēma citādi. Nekādi jauni dati šo teoriju neapstiprināja. Mečņikovs par to rakstīja: «Tas apstāklis, ka Kovaļevskis pats personīgi neradīja šai līdzīgas teorijas, liecina vienīgi par to, ka viņš kā zinātnieks stāv ievērojami augstāk par Hekeli.»

Kovaļevska principialitāte bija jūtama ne tikai zinātnes laukā. Būdams par Kijevas universitātes profesoru, kur pārgāja strādāt pēc Kazaņas, viņš atklāti nosodīja vakanto vietu aizvietošanas sistēmu, šādā veidā iegūstot sev daudz ienaidnieku. Pēc tam viņš bija spiests pārbraukt uz Odesu. Šeit viņš ne tikai turpināja embriologisko pētījumu darbus ar ūdens dzīvniekiem, bet pievērsās arī vīnogulāju kaitēkļu pētīšanai. Detalizēti izzinot jautājumu, zinātnieks ieteica izmantot sērogļūdeņradi — līdzekli, kas jau pārbaudīts Eiropas zemēs. Bet sakarā ar to, ka šajā procesā nācās iznīcināt slimos augus, vietām arī veselas vīnogulāju plantācijas, Kovaļevskim nopietni pretojās vīnogu audzētāji, bet žurnālisti sāka pret viņu veselu apmelojumu kampaņu. Nekas cits, izņemot vēlēšanos kaut ko darīt lietas labā, Kovaļevskim nebija un nevarēja būt prātā.

Draugi uzsvēra Kovaļevska neparasto kautrīgumu, bezgalīgo vienkāršību un delikātumu. Griežoties pie kāda pēc paskaidrojumiem, viņš sāka ar atvainošanos par to, ka atņem laiku, un jau pēc pāris minūtēm lūkojās pulkstenī. Viņš ļoti augstu vērtēja laiku un baidījās pazaudēt kaut minūti no savām iemīļotajām nodarbībām.

Kovaļevski plaši pazīstamu darīja jau pirmie darbi. Viņš bija Anglijas karaliskās biedrības, Parīzes, Vīnes, Briseles un citu akadēmiju loceklis, gandrīz visu Krievijas universitāšu profesors, zinātnes ordeņu kavalieris un tā tālāk.

A. Kovaļevskis mira 1901. gada 22. novembrī pēc asinsizplūduma smadzenēs. Tā agri aprāvās brīnišķīga cilvēka, spīdoša zinātnieka dzīve, «kura darbu spēks un visas zinātniskās darbības slava», — kā saka akadēmiķis V. Zaļenskis, — «slēpās faktā, ka pēc sava rakstura viņš bija evolucionists un evolūcijas teorijas attīstībai deva tik daudz, cik nebija spējīgs izdarīt neviens no viņa laikabiedriem».

A. Surovs,

bioloģijas zinātņu kandidāts

(Saīsināti no «Seļskij kalendarj», 1990. g.)

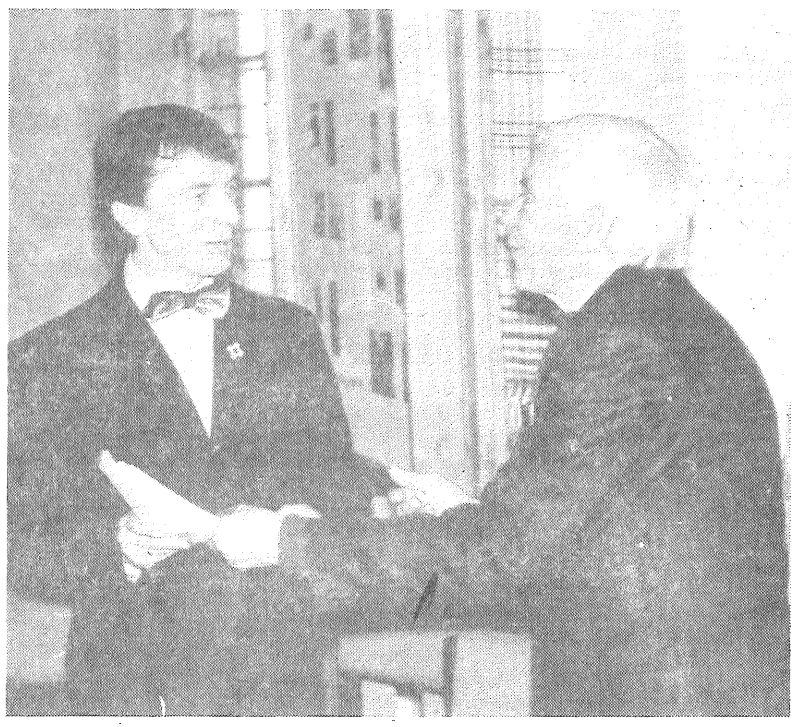

Jauns aizsākums

● Lai arī kārtējā darba sezona muzejam būtu it kā beigusies, Jasmuiža tomēr strādā. Un darīs to līdz pat Zvaigznes dienai. Darīs, lai pēc iespējas lielāku interesentu pulku iepazīstinātu ar izstādi «Latgaliešu literatūra starp diviem drukas aizliegumiem (1904. — 1944.)».

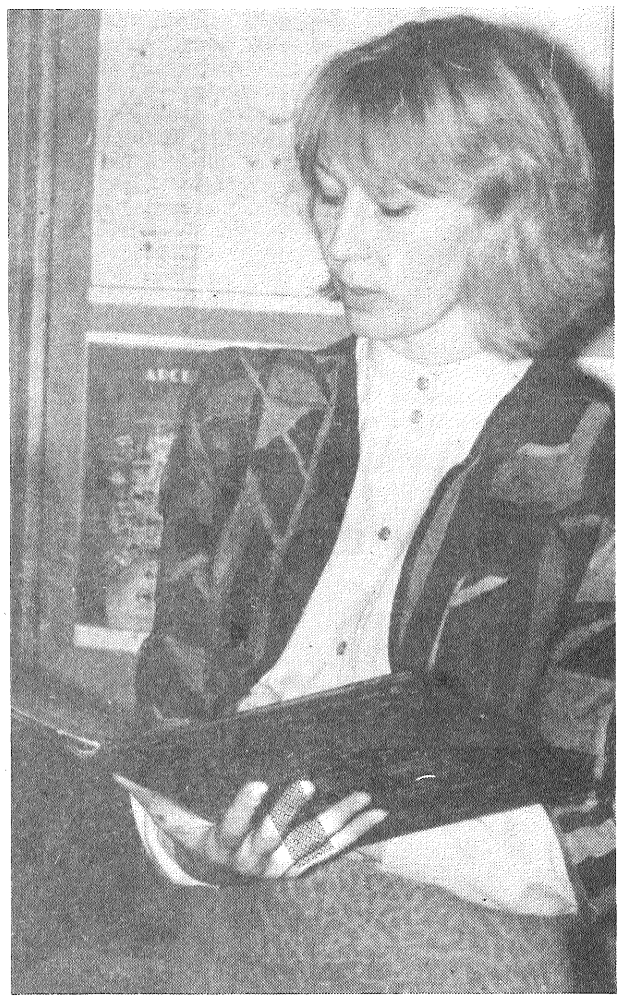

Grāmatas, grāmatas grāmatas... Labi, ja desmitā daļa no tām redzēta, vēl mazāka — lasīta. Par citām tikai dzirdēts. Bet viena otra nāk kā negaidīts atklājums.

Šī izstāde mērķtiecīgi turpina pagājušajā gadā ar trimdas literatūras ekspozīciju aizsākto apmeklētāju iepazīstināšanu ar latgaliešu literatūru, tās vēsturi. Šogad atsevišķi stendi ar unikāliem dokumentālajiem materiāliem veltīti jubilāriem. Nikodems Rancāns, Naaizmērstulę, Povuls Prikuļs, Dzērksteņa, Augusts Smagars, Andrivs Jurdžs, Pīters Miglinīks... Ar muzeja eksponētajiem materiāliem tiek uzskatāmi veidota latgaliešu literatūras vēsture.

Muzeja darbinieces, Baibas Ducmanes rosinātas, neapmierināties tikai ar šīs izstādes izveidošanu. Viņu darba lauks daudz plašāks — rīkot literārus sarīkojumus vai pat lasījumus, kas veltīti šīgada jubilāriem un atsevišķiem literatūrvēstures jautājumiem.

Pirmais no šāda veida pasākumiem jau notika. Tas bija sava veida ieskats latgaliešu grāmatniecībā un it sevišķi — vēl līdz šim īsti neapzinātajā Vl. Loča veikumā. Literatūrzinātnieks Viktors Vonogs zīmīgi sāka savu stāstījumu par Daugavpils izdevniecību: «Paldies Dīvam, ka esmu dzeivs un varu līcynot par tim godim, kuri zalta burtim īraksteiti vēsturē».

Latgaliešu grāmatu izdošanas savdabīgu apskatu sniedza viens no šī darba rosinātājiem — sirmais, bet nenogurstošais Jānis Cibuļskis.

Tad — īsi ieskati divu jubilāru dzīvē un daiļradē. Satriecošs bija Augusta Smagara atraitnes Lilijas stāstījums par savdabīgā dzejnieka moku pilno dzīves ceļu. Ar asarām acīs klātesošie klausījās sievai adresētajās vēstulēs no Sibīrijas un Džezkazganas nometnēm. Neoficiālais padomju laika drukas aizliegums pārvilka svītru pāri daudzsološā stāstnieka Povula Prikuļa radošajam darbam.

Atminās par Augustu Smagaru dalījās dzejnieks Jānis Vējāns, bet starp viņa jaunākajiem sacerējumiem bija arī veltījums aktrisei Akvelīnai Līvmanei, kas dziļi izjuti runāja jubilāra dzeju.

Ja izstādei krāsaināku piesitienu piedod Martas Mikulānes tekstīlijas, A. Egles un V. Kalvāna gleznas, tad sarīkojumam — Edvīna Dziļuma vadītā kora dziedājums. It sevišķi tas attiecās uz Raimonda Paula dziesmu ar Augusta Smagara dzeju «Zied ievas Sīguldā».

Kārtējais sarīkojums no šī cikla paredzēts jau 14. decembrī un tā vadmotīvs — garīgums. Kā to saprata Nikodems Rancāns, Naaizmērstule, kā to saprot Dzērksteņa un mēs paši.

Voldemārs ROMANOVSKIS

ATTĒLOS:

literatūrzinātnieks V. Vonogs deva ieskatu vēstures jautājumos;

J. Cibuļskis pasniedza notis kora diригentam E. Dziļumam;

emocionāli dzeju lasīja aktrise A. Līvmane.

Jāņa SILICKA foto

Galvenais redaktors Pēteris Pīzelis

Laikraksts «Novadnieks» iznāk kopš 1950. gada 29. marta otrdienās, ceturtdienās un sestdienās.

REDAKCIJAS ADRESE: 228250, Preiļos, Aglonas ielā 1.
Tālrunis uzziņām: 22305
Izdod apgāds «Avīze», Rīgā, Bruņinieku ielā 47.
Izdevējdarbības licence Nr. 000099.
Iespiests ražošanas apvienības «Liesma» Daugavpils tipogrāfijā Valkas ielā 1. Ofsetiespiedums. Viena nos. iespiedloksne.
Metiens 13962 eksemplāri latviešu valodā — 10009 eksemplāri, krievu valodā — 3953 eksemplāri. Pas. 1238.

Indekss 68169.

abc RAJONA SKOLĀS

Ugunskurs deg vēl šobrīd...

Kā skolēnos vairot labestību, dvēseles skaidrību, žēlsirdību? Kā pārvarēt vienaldzības barjeru bērnā? Kā viņā iedegt prāta gaismu, vēlmi darboties, izzināt?

Atbildi varēja rast pasākumā, ko noorganizēja Aglonas vidusskolas krievu valodas skolotājas I. Feofilova un V. Vasiļjeva. Tā bija dzejas stunda, ko sagatavoja 10. — 12. klašu skolēni un kas bija veltīta plaši pazīstamā krievu dzejnieka Sergeja Jeseņina 95 gadu jubilejai. Pasākuma mērķis bija tikšanās ar dzejnieka trauslo dvēseli, viņa dzīves saturu, apbrīnojamo talantu. Uz to tika virzīts gan telpas sakārtojums, gan trauslā sveču gaisma, gan dzejoļu tematika, kā arī mūzika. Bagātākas kļuva to skolēnu dvēseles, kuri centās saprast dzeju un šo sapratni iedvest arī klausītājiem. Sergeja Jeseņina dzejoļus skandēja skolnieces A. Vērdiņa, I. Kurme, A. Skapare un citas.

Nākošajā dienā uz dzejas stundu pulcējās jaunāko klašu skolēni. Sergeja Jeseņina vārsmas skandēja I. Gončarova, L. Poplavska, A. Maļuhina, M. Kaļinkina, A. Valainis.

Strādājot skolā, esmu secinājusi: stunda, kuras mērķis ir tikai zināšanu sniegšana, kura neskar bērna dvēseles stīgas, neizraisa pārdomas par sevi, neatstāj pēdas personības tapšanā. Skolotājas aizvadītajās dzejas stundās skolēnu dvēselēs iemeta dzirksteli, ugunskurs dega un deg vēl šobrīd.

L. KOŅEČNIJA,

Aglonas vidusskolas skolotāja

Ekskursija uz Aglonas baziliku

Mēs kopā ar vecākiem un klases audzinātāju R. Udrovsku braucām ekskursijā uz vienu no skaistākajām Latvijas baznīcām — Aglonas baziliku.

Baznīcas baltakmens torņi redzami jau no tālienes. Šī majestātiskā celtne grezno visu apkārtni. Acis priecē tīrība un kārtība baznīcas pagalmā. Ēkas iekšējās sienas rotā četrpadsmit gleznojumi, kas veltīti Jēzus Kristus dzīvei un nāvei. Visskaistākā un svētākā vieta baznīcā — altāris. To šeit ir vairāki. Kad gājām garām, mūsu klasesbiedri it kā kļuva rāmāki, nopietnāki.

Centrā virs galvenā altāra atrodas glezna, kurā attēlota svētā Jaunava Marija. Redzējām ērģeles, kuras izmanto baznīcas dievkalpojumu laikā. Žēl, ka mums negadījās dzirdēt to brīnišķīgās skaņas.

Baznīcā ir daudz dažādu lukturu, karogu, svēto statuju. Skolēni visu to apskatīja ar lielu interesi. Mēs bijām arī pie kardinála Julijana Vaivoda kapa, kurš visu savu dzīvi veltīja kalpošanai Dievam. Lai noliektu galvu šī patiešām svēta cilvēka kapa priekšā, 1991. gadā atbrauks Romas pāvests.

Apmierināti un iespaidu pilni mēs atbraucām no Aglonas. Paliks gaišas atmiņas par ekskursiju, kas palīdzēs mums kļūt labākiem pret cilvēkiem.

J. MAIBORODINA,

Līvānu 2. vidusskolas 7. a klases audzēkne

JAUNAGLONAS LAUKSAIMNIECĪBAS SKOLA

(Preiļu rajons, Jaunaglona; tālruņi — 17721, 17743; norēķinu konts Nr. 000141501 Agrobankas Preiļu nodaļā) organizē uzņemšanu «D» kategorijas transporta līdzekļu vadītāju sagatavošanā.

Mācības notiek vakaros, nepārtraucot darbu, uz organizācijas vai sava rēķina. Par apmācībām vienam cilvēkam jāmaksā 65 rubļi. Mācību ilgums — 4 mēneši.

Pieņem autovadītājus, kuriem ir vienu gadu ilgs nepārtraukta darba stāžs ar «C» vai «B», «C», vai «B», «C», «E» kategorijas autotransporta līdzekļiem un kuri mācību beigās sasniegs 21 gada vecumu.

Nodarbību sākums 1990. gada 29. decembrī plkst. 9.00.
Lai iestātos, nepieciešami šādi dokumenti:
autovadītāja personiskā lieta,
autovadītāja medicīniskā izziņa,
izziņa no darba vietas par autovadītāja stāžu,
organizācijas, kura sūta mācities, garantēta vēstule par mācību apmaksu.

RĪGAS TEHNISKĀS UNIVERSITĀTES STUDENTU FIRMA «COLLEGA»

piedāvā savu palīdzību Latvijas Republikas kultūras, dabas un vēstures pieminekļu atjaunošanā un sakopšanā.

Cienīsim savu pagātni!

Jūsu idejas un piedāvājumus lūdzam adresēt: Rīga, 226355, Kaļķu ielā 1 — 324, studentu firmai «COLLEGA». Tālrunis uzziņām: 214135, katru dienu no plkst. 10.00 līdz 16.00.

8. AUTOKOMBINĀTA LĪVĀNU FILIĀLE

aicina darbā C un E kategorijas autovadītājus.

Uzziņas pa telefonu: 44031, 44142.

PĀRDOD pusi mājas Preiļos. Telefons 23312.

PĀRDOD lopbarības bietes. Telefons 58521.

PĀRDOD jūlijā lecinātu teli. Adrese: Stabulnieku c. p., Pudulos. Vītola.

PĒRK kooperatīvo dzīvokli vai māju. Telefons 23676.

Noriet saule vakarā,
Meža galus zeltīdama,
Klusi nolīkst sirmā galva,
Saules ceļu aiziedama.
(T. dz.)

Skumju brīdī esam kopā ar Staņislavu Savicki, no MĀTES atvadoties.

Preiļu SCO kolektīvs

Viegli mani iznesiet,
Viegli vārtus aizveriet.
Lai paliek mans darbiņš
Jums pašiem padarīt.
(T. dz.)

Dalām sāpju smagumu ar Ignatu Trokšu, MĀSU Veroniku smiltājā pavadot.

Preiļu «Lauktehnikas» remontdarbnīcu kolektīvs

Smilšu kalnā zem dzīvības priedēm
Nu darbi, rūpes un vasaras dus.
(M. Losberga)

Esam skumju brīdī kopā ar Lidiju Ugaini, no BRĀĻA atvadoties.

Līvānu eksperimentālās bioķīmiskās rūpnīcas kolektīvs